

Komisja
Europejska

Co to jest Eurydice?

Sieć Eurydice dostarcza informacji i analiz dotyczących europejskich systemów edukacji i krajowych polityk edukacyjnych. Składa się z 40 biur krajowych w 36 krajach uczestniczących w programie Erasmus+ i jest koordynowana oraz zarządzana przez Agencję Wykonawczą ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego (EACEA) w Brukseli. Publikacje Eurydice są dostępne nieodpłatnie na stronie internetowej sieci lub na życzenie w formie drukowanej. Więcej informacji na temat Eurydice na stronach: <http://eacea.ec.europa.eu/educator/eurydice> oraz www.eurydice.org.pl.

Nowości wydawnicze Eurydice

Finansowanie szkół w Europie: mechanizmy, metody i kryteria podziału środków publicznych

Szczególnie aktualne w obecnej sytuacji ekonomicznej kwestie związane z finansowaniem edukacji to potrzeba tworzenia i wspierania długoterminowych inwestycji (o co od wielu lat Komisja Europejska apeluje do państw członkowskich) oraz istotny politycznie problem efektywnej i sprawiedliwej dystrybucji zasobów. Niniejszy raport stanowi podstawę do debaty na drugi z tych tematów. Poruszono w nim zagadnienia takie jak struktura mechanizmów finansowania szkolnictwa oraz kryteria i metody stosowane przy określaniu wysokości środków przekazywanych do sektora szkół podstawowych i średnich. Raport zawiera dane z 27 spośród 28 państw członkowskich UE oraz z Islandii, Liechtensteinu, Norwegii i Turcji.

Administracja centralna, regionalna i lokalna uczestniczy w przekazywaniu środków o różnym przeznaczeniu

Ze względu na występujące między poszczególnymi krajami różnice polityczne i administracyjne oraz odmienny podział zadań między działające w nich instytucje, sporządzenie spójnego przeglądu modeli przepływów finansowania wraz z opisem ról pełnionych w nich przez władze publiczne jest niełatwe. Władze oświatowe na potrzeby tego raportu dzieli się według poziomów na: centralne (władze państwowe), lokalne (władze samorządowe) i władze szkolne.

Pełna treść raportu jest dostępna w języku angielskim na stronie internetowej

www.eurydice.org.pl.

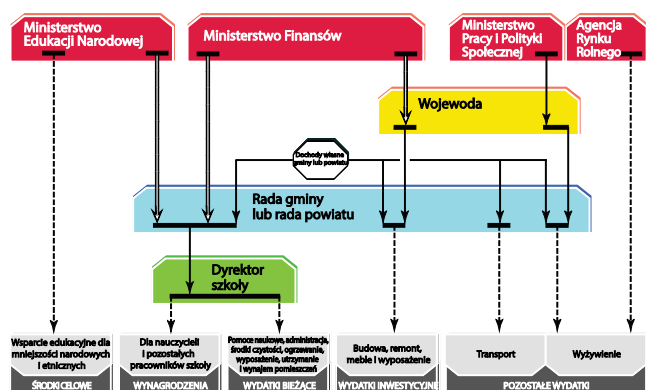
Wersja drukowana jest dostępna na zamówienie pod adresem:

eurydice@frse.org.pl.

W wielu państwach w transferze środków o różnym przeznaczeniu (wynagrodzenia pracowników, wydatki bieżące lub inwestycyjne) uczestniczą władze z różnych poziomów. Wynagrodzenia pracowników, zwłaszcza nauczycieli, stanowią w szkołach publicznych największą część wydatków. W ponad 1/3 państw władze centralne przekazują środki na wynagrodzenia dla nauczycieli szkołom (w Irlandii, Hiszpanii, Chorwacji, Holandii, Portugalii, Słowenii i na Cyprze) lub wypłacają pensje bezpośrednio nauczycielom (w Belgii, Niemczech, Włoszech, Liechtensteinie, na Węgrzech i na Malcie). Natomiast środki na wynagrodzenia dla pozostałych

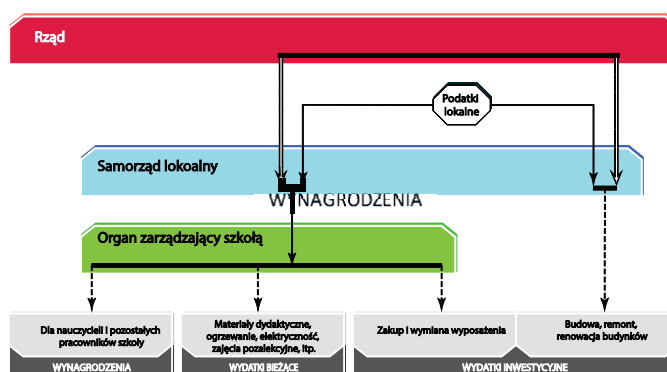
pracowników oświaty są zazwyczaj wypłacane przez władze lokalne (czasem przez więcej niż jedną instytucję), zaś w przekazywanie funduszy na wydatki bieżące i inwestycyjne w większości państw zaangażowane są władze z dwóch lub trzech różnych poziomów. Pomiedzy poszczególnymi krajami zachodzą jednak znaczne różnice, co dobrze ilustrują poniższe wykresy przedstawiające odmienne systemy finansowania w Polsce i w Szwecji. W systemie polskim w finansowaniu szkół uczestniczy znacznie więcej instytucji i korzystają one z większej liczby źródeł finansowania niż w systemie szwedzkim.

Finansowanie szkół publicznych (podstawowych i średnich) – Polska

Źródło: Eurydice.

Finansowanie szkół publicznych (podstawowych i średnich) – Szwecja

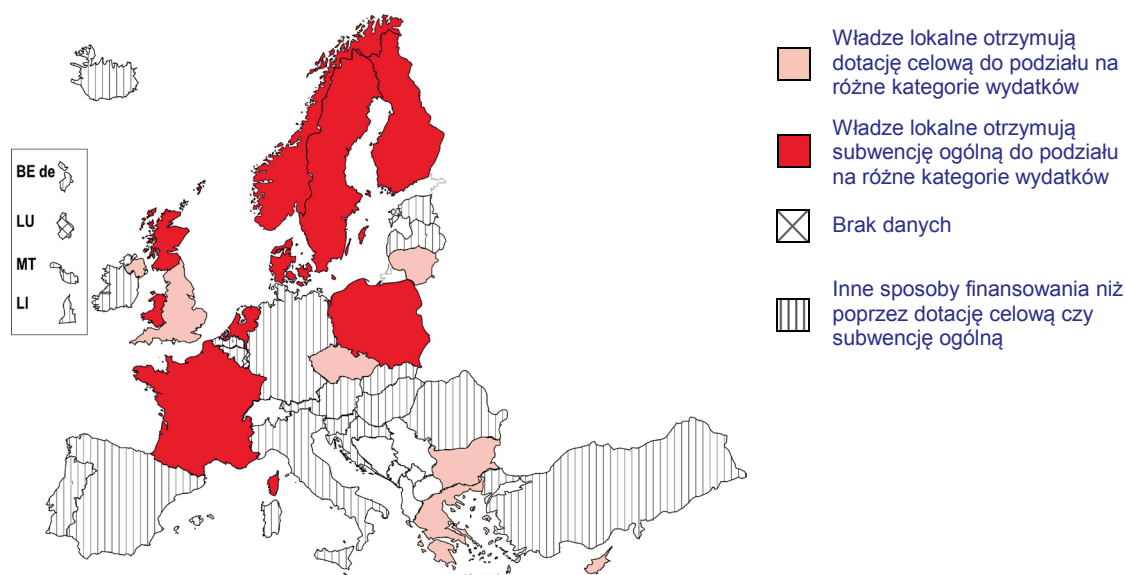

Władze lokalne podejmują decyzje dotyczące finansowania szkół

Niekiedy władze lokalne mogą podejmować autonomiczne decyzje dotyczące podziału środków. Dzieje się tak na przykład, gdy fundusze z budżetu centralnego przekazywane są w formie subwencji ogólnej. Jest to pula pieniędzy, z której władze lokalne finansują różne usługi publiczne, np. służbę zdrowia, oświatę czy rekreację, i którą samodzielnie rozdzielają na poszczególne cele. Ponieważ subwencja ogólna pokrywa szereg różnych wydatków, kwota przeznaczana na edukację może znacząco różnić się między miastami i regionami w zależności od ich priorytetów politycznych oraz czynników społeczno-ekonomicznych

i demograficznych. Inną formą, w której władze lokalne mogą otrzymywać fundusze z budżetu centralnego, jest dotacja celowa na edukację. Są to środki przekazane na pokrycie kilku kategorii wydatków w szkolnictwie (np. wydatków bieżących i wynagrodzeń dla innych niż nauczyciele pracowników szkoły). Władze lokalne decydują wtedy, jakie kwoty będą przeznaczone na te kategorie, np. czy środki zostaną wydane na podręczniki czy na zwiększenie liczby zatrudnionych sekretarek. Choć nie jest to głównym tematem tego raportu, warto zaznaczyć, że władze lokalne mogą również współfinansować szkoły ze swoich dochodów (podatków).

Kraje, w których władze lokalne otrzymują z budżetu centralnego subwencję ogólną lub dotację celową i samodzielnie dokonują podziału środków na różne kategorie wydatków (wynagrodzenia, wydatki bieżące i inwestycyjne)

Źródło: Eurydice.

Władze centralne stosują algorytmy finansowania do wyliczenia wysokości środków przeznaczanych na wynagrodzenie nauczycieli oraz na bieżące wydatki

Jednym z wyzwań stojących przed władzami oświatowymi jest taki podział środków finansowych, który zaspokoi potrzeby szkół oraz jednocześnie będzie sprawiedliwy i efektywny. Władze centralne posługują się różnymi metodami służącymi do wyliczenia wysokości środków przyznawanych szkołom. Jednym z często stosowanych sposobów jest algorytm finansowania, pozwalający na wyliczenie dokładnych kwot przekazywanych każdej ze szkół na podstawie ustalonych kryteriów. Korzysta się z niego zazwyczaj przy obliczaniu wysokości środków przeznaczonych na wynagrodzenie dla nauczycieli oraz bieżące wydatki (lub

ich część finansową przez państwo). Natomiast w większości państw wysokość środków na inwestycje (lub ich części finansowanej przez państwo) obliczają władze centralne na podstawie szacowanych potrzeb lub procesów budżetowania, prawdopodobnie dlatego, że wysokość funduszy przeznaczanych na te cele zależy od specyficznych potrzeb danej szkoły, np. przeprowadzenia pilnego remontu albo budowy nowego budynku szkolnego. Ponadto ostatni kryzys finansowy ujawnił, że wysokość kwot przyznawanych szkołom na wydatki inwestycyjne zmienia się wraz z bieżącą sytuacją ekonomiczną.

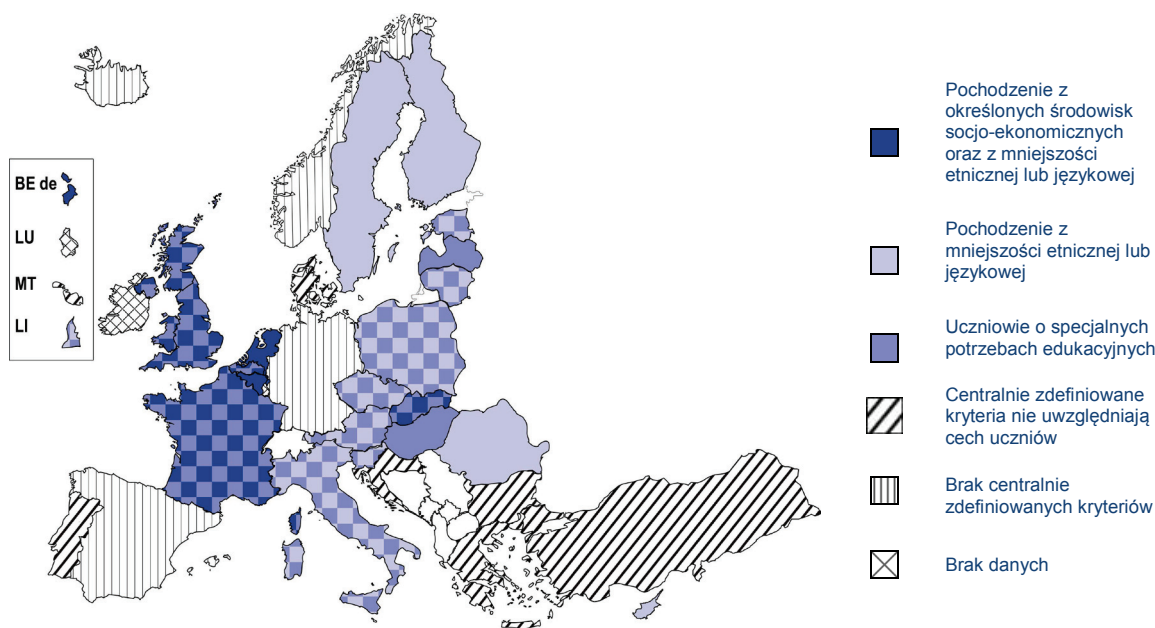
Dwie trzecie krajów ustala wysokość wynagrodzenia kadry z uwzględnieniem nierówności między szkołami i regionami

W raporcie wskazano, że we wszystkich krajach przy obliczaniu wysokości wynagrodzeń stosuje się mierzalne kryteria ustanowione przez władze centralne. W około połowie systemów edukacyjnych, w których władze lokalne również decydują o wysokości środków na wynagrodzenia, stosuje się tylko jeden centralnie ustanowiony zestaw kryteriów. We wszystkich systemach edukacyjnych wysokość dofinansowania dla danej szkoły jest obliczana z uwzględnieniem liczby jej uczniów lub liczby zatrudnionych nauczycieli, ponadto w większości państw różnicuje się też poziom dofinansowania, biorąc pod uwagę specyficzne warunki, w których funkcjonuje szkoła lub indywidualne cechy jej uczniów. Można zatem uznać, że w większości krajów stosuje się dodatkowe

kryteria finansowania, mające na celu zmniejszenie nierówności między poszczególnymi szkołami i regionami dla zapewnienia wszystkim uczniom równości szans. Jak ukazuje grafika na następnej stronie, w wielu krajach takie dodatkowe kryterium stanowi pochodzenie uczniów z mniejszości etnicznej lub językowej. Ponadto, oprócz otrzymywania środków finansowych przyznanych na podstawie centralnie przyjętych kryteriów, szkoły mogą też występować o fundusze na realizację dodatkowych potrzeb edukacyjnych uczniów. Należy także odnotować, choć nie jest to szerzej omawiane w raporcie, że w części systemów edukacyjnych władze lokalne mogą same określić, na podstawie jakich kryteriów będą decydować o podziale środków.

Kryteria związane z indywidualnymi cechami uczniów, brane pod uwagę przy rozdzielaniu środków przeznaczonych na wynagrodzenia nauczycieli i pozostałych pracowników edukacji w szkołach podstawowych i średnich ogólnokształcących, 2013/2014

Źródło: Eurydice.

Pełny raport *Financing Schools in Europe: Mechanisms, Methods and Criteria in Public Funding* jest dostępny w języku angielskim na stronie Eurydice: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/thematic_reports_en.php.

Dodatkowe informacje dotyczące finansowania edukacji są dostępne w następujących publikacjach:

Funding of Education in Europe 2000-2012: The Impact of the Economic Crisis
http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic_reports/147EN.pdf

Teachers and School Heads Salaries and Allowances in Europe, 2012/13
http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/facts_and_figures/salaries.pdf

National Sheets on Education Budgets in Europe, 2013
http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/facts_and_figures/National_Budgets.pdf

Focus on: Education budgets at a time of crisis: How much can make a difference?
http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/focus-on/education_budget_crisis_en.php

Eurypedia: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/eurypedia_en.php.